

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Харківської державної
академії дизайну і мистецтв
проф. Олександр СОБОЛЄВ
« 18 » 2025 р.

**ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ**

ЧЖАН ХЕН

**«ЖИВОПИС КИТАЙСЬКИХ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН В ЮНЬНАНІ
КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТ.: ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНИЙ
РЕПЕРТУАР І ОБРАЗНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
(галузь знань 02 – Культура і мистецтво).**

Дисертація Чжан Хен «Живопис китайських етнічних меншин в Юньнані кінця XX – початку XXI ст.: жанрово-тематичний репертуар і образно-стилістичні особливості» виконана на кафедрі монументального живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Тема дисертації в її фінальному формулюванні затверджена Вченою радою ХДАДМ (протокол № 1 від 01.11.2024 р.).

У попередній експертизі дисертації, проведеної на розширеному фаховому семінарі кафедр, що реалізують освітньо-наукову програму 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ХДАДМ, беруть участь двоє рецензентів: ШУЛКА Вячеслав Вікторович – кандидат мистецтвознавства, доцент та КОРНЄВ Андрій Юрійович – кандидат мистецтвознавства, доцент.

За результатами аналізу змісту дисертаційного дослідження Чжан Хен, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також враховуючи підсумки публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації, яку проведено на розширеному фаховому семінарі 16 жовтня 2025 р., визначено наступне:

1. Актуальність теми дисертації. Дисертація присвячена дослідженню школи живопису провінції Юньнань кінця XX – початку XXI ст. Її розвиток засвідчує провідні тенденції у китайському мистецтві цього часу й демонструє унікальність власного шляху. Ця школа відображає загальнокитайську тенденцію синтезу Сходу і Заходу, або модернізацію традиційних художніх підходів, де унікальність юньнаньської школи визначається її стилістичною та культурною самобутністю. Специфіка школи полягає у використанні техніки «сильного кольору»: замість туші митці застосовують густі, насичені мінеральні пігменти, які надають роботам інтенсивної декоративності.

Культурна унікальність школи нерозривно пов'язана з географією Юньнані – провінції з найбільшою етнічною різноманітністю в Китаї. Це регіональне «коріння» дозволило юньнаньській школі створити автентичний, яскравий та самодостатній художній феномен, який, хоч і модернізувався, але зберіг глибинний зв'язок із місцевою культурою, забезпечивши собі визнання як у Китаї, так і на Заході.

Мистецька еволюція школи є справжньою енциклопедією художньої ідентичності, яка демонструє як саме можна через збереження етнічного ядра (фольклору, ритуалів та образів чисельних меншин провінції Юньнань) сформувати повноцінну живописну форму із жанровою своєрідністю, розлогим сюжетно-тематичним репертуаром та багатим образним розмаїттям.

Актуальність проблеми полягає саме у необхідності цілісного, комплексного та нового погляду на цей феномен, що також зумовлює подальші перспективи її аналізу.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами академії та кафедри. Дисертація виконана відповідно до планів роботи кафедри монументального живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв і науковій темі ХДАДМ «Сучасне українське мистецтвознавство в контексті Схід-Захід» (затверджена Вченою радою ХДАДМ від 29 жовтня 2021 р., протокол № 15).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертація є актуальним дослідженням, яке виконане самостійно. Науково-дослідні припущення та гіпотези, а також запропоновані проміжні і остаточні результати, сформульовані висновки є віддзеркаленням авторської точки зору дослідника і є наслідком узагальнення та переосмислення історіографічного досвіду (наукового досвіду фахівців, що складають основу історіографії дослідження), а також представлене як результат власних художніх спостережень. З трьох публікацій у фахових виданнях дві є одноосібними, а

одна написана у співавторстві з Є. Котляром (авторська частина – збір матеріалу, аналіз мистецьких творів).

4. Новизна основних результатів дисертаційного дослідження.

У дисертації уперше в межах українського сходознавства здійснено історіографічний аналіз китайської, української та західної наукової літератури стосовно формування та розвитку юньнаньської школи живопису; введено до наукового обігу текстові та візуальні джерела; актуалізовано їхній статус та значення у межах визначених мети та завдань; здійснено періодизацію становлення та розвитку юньнаньської школи живопису ХХ – початку ХХІ ст.; досліджено та проаналізовано кожен із періодів як компоненти спільного мистецького процесу; досліджені особливості розвитку кожного окремого етапу; проаналізовані та показані специфічні характеристики у живописі «паризького», соцреалістичного та сучасного етапів; проаналізовано палітру жанрів та сюжетно-тематичний репертуар юньнаньської школи живопису; надано мистецтвознавчу характеристику «сильному кольоровому живопису» Юньнань, як ключовому стилістичному напрямку у розвитку школи. В дослідженні удосконалено бачення феномену *чжунцай* («сильний колір»), як одного з найбільш типових маркерів художньої виразності юньнаньської школи; набуло подальшого розвитку розуміння сутності та місця школи живопису Юньнань у контексті розвитку образотворчого мистецтва Китаю 1990-х – 2020-х рр.

5. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Дисертація Чжан Хен містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та альбом ілюстрацій. Висновки до кожного розділу дисертації є науково обґрунтованими, а їхній зміст підтверджується наявним аналітичним та візуальним матеріалом (альбом ілюстрацій в додатку). Дослідження завершується загальними висновками, що підсумовують зміст роботи, є логічними та такими, що відображають основні положення й результати дисертаційної роботи. Всі наведені цитування мають коректні посилання в бібліографії, на базі якої автор також вибудовує аналітику своєї роботи. За структурою, змістом, рівнем виконання, актуальністю, науковою новизною, оформленням, мовою та стилем дисертація Чжан Хен відповідає вимогам щодо оформлення кваліфікаційних дисертаційних робіт. Обсяг дисертації відповідає нормам, викладеним у «Положенні про порядок присудження наукового ступеня доктора філософії у ХДАДМ». Представлене дослідження не містить академічного плагіату. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів

у роботі мають відповідні посилання на джерело з дотриманням встановлених вимог.

Наукові результати та запропоновані автором висновки спираються на його самостійні дослідження. Наукові положення дисертації апробовані на чотирьох Всеукраїнських і Міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. Публікації за темою в рецензованих наукових виданнях також підтверджують достовірність і наукову новизну отриманих результатів. Об'єкт і предмет дисертації та обрана проблематика відповідають паспорту спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

6. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання при розробці підручників, лекційних курсів, навчальних посібників з історії східного, зокрема, китайського мистецтва та живопису XX – початку XXI ст. Дослідження репрезентує для китайського й українського мистецтвознавства здобутки художнього феномену регіональної школи живопису провінції Юньнань. У цьому сенсі, результати роботи мають практичне значення для українського сходознавства та синології. Окремі теоретичні узагальнення й практичні результати дисертації щодо композиційних рішень, художніх підходів та техніко-технологічних прийомів сучасного китайського живопису можуть бути корисними для студентів спеціалізацій «Живопис», «Монументальний живопис», «Реставрація та експертиза творів мистецтва».

7. Апробація результатів дослідження здійснювалась у вигляді доповідей на Всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях із публікацією тез: доповідь: *«Характерні особливості школи Юньнаньського живопису у творчості Ден Анке (邓安克)»* (VI Міжнародна наукова конференція «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології»: тези доповідей. Київ, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМУ, 13–14 листопада 2024 р. Київ: ІПСМ НАМУ, 2024. С. 203-207); доповідь: *«Чжоу Чансін (周昌新) – представник молодшого покоління «сильного» кольорового живопису школи Юньнань»* (Дванадцяті наукові читання пам'яті академіка Платона Білецького (1922–1998), присвячені 65-річчю заснування факультету теорії та історії мистецтва в НАОМА: тези доповідей Міжнародної наукової конференції, НАОМА, 30 листопада 2024 р. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 202-203; доповідь: *«Селянський реалізм Яо Чжунхуа (人物简介): сюжетно-образні особливості у творах 1970-х – 1990-х рр.»* (2nd International Scientific – Practical Conference «Eurointegration in Art, Science and Education: Experience, Development Perspectives», Клайпедський

університет, 7 березня 2025 р. Клайпеда, 2025. С. 195-198 (у співавторстві з Є. Котляром); доповідь: «Образи міста та ландшафту у пейзажах Венг Кейсюня (翁凱旋)» (Другі Таранушенківські читання: матеріали Міжнародної наукової конференції кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, 17-18 квітня 2025 року. Харків: ХДАДМ, 2025. С. 131-133).

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації були оприлюднені в 3-х наукових публікаціях: усі вони — у фахових виданнях, що включені до переліку МОН України, 4 — у збірниках матеріалів і тез наукових конференцій.

Список наукових праць, в яких опубліковані основні результати дисертації (фахові видання, включені до категорії «Б» МОН України):

1. Чжан Х. Характерні особливості школи юньнанського живопису у творчості Ден Анке (邓安克) та його учнів «молодшого» покоління. *ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну*. 2024. Т. XXVI. № 2. С. 92–101.
DOI: <https://doi.org/10.61993/2786-7285.2024.02.06>
URL: <https://hudprom.org.ua/index.php/hp/article/view/53>
2. Котляр Є., Чжан Х. Формування юньнаньської школи живопису в Китаї першої та другої третини XX ст.: від «паризького» до «соцреалістичного» мистецтва. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 3. Т. 2. С. 98–112.
DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-14>
URL: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/art/article/view/2926/2753>
3. Чжан Х. Традиційний костюм народів провінції Юньнань у жанровому та сюжетно-тематичному репертуарі юньнаньської школи живопису. *ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну*. 2025. Т. XXVII. № 1. С. 167–176.
DOI: <https://doi.org/10.61993/2786-7285.2025.01.14>
URL: <https://hudprom.org.ua/index.php/hp/article/view/60>

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Чжан Х. Характерні особливості школи Юньнанського живопису у творчості Ден Анке (邓安克). *VI Міжнародна наукова конференція «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології»: тези доповідей*. Київ, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМУ, 13–14 листопада 2024 р. Київ: ІПСМ НАМУ, 2024. С. 203-207. URL:

https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2025-01/Methodology_Tesy_13-14_11_2024_9.pdf

2. Чжан Х. Чжоу Чансін (周昌新) – представник молодшого покоління «сильного» кольорового живопису школи Юньнань. *Дванадцяті наукові читання пам'яті академіка Платона Білецького (1922–1998), присвячені 65-річчю заснування факультету теорії та історії мистецтва в НАОМА*: тези доповідей Міжнародної наукової конференції, НАОМА, 30 листопада 2024 р. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. – С. 202-203. URL: https://www.platonconference.kiev.ua/documents/12_platon_chit.pdf
3. Чжан Х., Котляр Є. Селянський реалізм Яо Чжунхуа (人物简介): сюжетно-образні особливості у творах 1970-х – 1990-х рр. *2nd International Scientific – Practical Conference «Eurointegration in Art, Science and Education: Experience, Development Perspectives»*, Klaipėda University, March 7th, 2025. Klaipėda, 2025. С. 195-198.
4. Чжан Х. Образи міста та ландшафту у пейзажах Венг Кейсюня (翁凱旋). *Другі Таранушенківські читання*: матеріали Міжнародної наукової конференції кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, 17-18 квітня 2025 року. Харків: ХДАДМ, 2025. – С. 131-133. URL: www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/06/taranush-chitanna-2025.pdf

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Чжан Хен на тему «Живопис китайських етнічних меншин в Юньнані кінця ХХ – початку ХХІ ст.: жанрово-тематичний репертуар і образно-стилістичні особливості», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

2. Вважати, що за актуальністю, проблематикою, змістом, ступенем наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків дослідження дисертація Чжан Хен «Живопис китайських етнічних меншин в Юньнані кінця ХХ – початку ХХІ ст.: жанрово-тематичний репертуар і образно-стилістичні особливості» повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), та пункту 11 Порядку присудження

ступеня з присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами Постанови КМУ № 502 від 19 травня).

3. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій та апробацій дослідження, а також за результатами публічної презентації наукових результатів дисертації рекомендувати дисертацію Чжан Хен на тему «Живопис китайських етнічних меншин в Юньнані кінця XX – початку XXI ст.: жанрово-тематичний репертуар і образно-стилістичні особливості», за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВА

фахового семінару:

кандидат мистецтвознавства, доцент

Владислав КУТАТЕЛАДЗЕ